

הרפורמה בתקנות סדר הדין האזרחי בקשות ביניים וסעדים זמניים

השופט עמית יריב

בית משפט השלום תל-אביב – יפו

כסלו תשפ"א – דצמבר 2020

השינויים העיקריים בתקנות נוגעים לשלושה היבטים:

- ▶ הבחנה מהותית בין "בקשות" ובין "פניות"
- ▶ אופן הגשת בקשות על פי שלבי ההליך
- ▶ הדיון בבקשות לגופן – דיונית ומהותית

בקשות מהותיות

תקנה 50 – הגשת בקשה בכתב והדיון בה

”על בקשה שיש להגיש בכתב, יחולו הוראות אלה:

(1) המבקש יפרט את טיעונו כולל אסמכתאות, ויצרף לבקשה תצהיר לשם אימות העובדות שביסודה;

(2) החליט בית המשפט, לאחר שעייין בבקשה, שאין היא מצריכה תשובה, ידחנה מיד;

(3) החליט בית המשפט שהבקשה מצריכה תשובה, המשיב רשאי להשיב לה בתוך עשרים ימים מיום שהומצאה לו ההחלטה, או בתוך מועד אחר שהורה בית המשפט; בתשובתו יפרט את טיעונו כולל אסמכתאות, ויצרף לה תצהיר לשם אימות העובדות שביסוד התשובה;

(4) בית המשפט רשאי להחליט על יסוד הבקשה והתשובות בלבד, או אם הדבר נדרש, לאחר חקירת המצהירים על תצהיריהם;

(5) הבקשה והתשובה, כל אחת בנפרד, לא יעלו בהיקפן על חמישה עמודים, ובבקשה לסעד זמני על שמונה עמודים; התצהירים המצורפים לא יעלו בהיקפם על שלושה עמודים, ובבקשה לסעד זמני על שישה עמודים;

(6) בית המשפט רשאי להורות כי הבקשה תידון בעל פה.”

בקשות דיוניות

תקנה 55 – פניות

”פניות בעניינים טכניים הנוגעים לניהול שוטף של ההליך, לרבות פניות לשינוי מועדים, יוגשו אל בית המשפט בצירוף עמדת בעל הדין שכנגד, זולת אם לא ניתן לצרפן כתוצאה מהתנהלותו של בעל הדין שכנגד או בשל נסיבות אחרות שלפונה לא היתה שליטה עליהן ושצוינו בפנייה; בפנייה יצוין התאריך המבוקש לשינוי המועד וכן מספר הפניות הקודמות שהוגשו באותו עניין.”

בקשות דיוניות

תקנה 55 – פניות

”פניות בעניינים טכניים הנוגעים לניהול שוטף של ההליך, לרבות פניות לשינוי מועדים, יוגשו אל בית המשפט בצירוף עמדת בעל הדין שכנגד, זולת אם לא ניתן לצרפן כתוצאה מהתנהלותו של בעל הדין שכנגד או בשל נסיבות אחרות שלפונה לא היתה שליטה עליהן ושצוינו בפנייה; בפנייה יצוין התאריך המבוקש לשינוי המועד וכן מספר הפניות הקודמות שהוגשו באותו עניין.”

עיקרי ההסדר:

- ▶ חובת צירוף עמדת הצד שכנגד לבקשה
- ▶ אם לא צורפה עמדת הצד שכנגד – הסבר מדוע לא ניתן היה לצרפה
- ▶ התאריך המבוקש לשינוי המועד
- ▶ כמה פניות נוספות הוגשו באותו העניין

פרק ח': בקשות ורשימת בקשות תקנה 49(א) - חלוקת ההליך לפרקים

"לא יוגשו בקשות כלשהן במועד שלאחר הגשת כתב הגנה עד מועד ישיבת קדם המשפט הראשונה."

חלוקה לשלושה שלבים:

- ▶ מהגשת כתב התביעה ועד הגשת כתב התשובה האחרון ("שלב א")
- ▶ מכתב התשובה האחרון עד ישיבת קדם המשפט הראשונה ("שלב ב")
- ▶ מתום ישיבת קדם המשפט הראשונה ואילך ("שלב ג")

פרק ח': בקשות ורשימת בקשות תקנה 49(ג) - רשימת הבקשות

”בעל דין יגיש רשימה שבה יציין את הבקשות שבהן הוא מבקש שבית המשפט ידון, וזאת לא יאוחר מעשרים ימים לפני המועד שנקבע לישיבת קדם-המשפט הראשונה.”

פרק ח': בקשות ורשימת בקשות תקנה 49(ו) - דרכי הדיון בבקשה

”במועד ישיבת קדם-המשפט יקבע בית המשפט את דרכי הדיון בבקשות המנויות ברשימת הבקשות; בית המשפט רשאי, בין השאר, להורות כי בקשות מסוימות יידונו בעל פה בישיבת קדם-משפט או במועד מאוחר יותר שיורה, או שיידונו על דרך של בקשה בכתב ורשאי הוא לתת כל הוראה אחרת בנוגע לסדרי הדיון בבקשה, לרבות לעניין היקף הטיעון, בכתב או בעל פה.”

פרק ח': בקשות ורשימת בקשות בקשות שלא נכללו ברשימה

התקנות החדשות – תקנה 49(ז)

”בקשה שלא נכללה ברשימת הבקשות, לא יהיה ניתן להגישה במועד מאוחר יותר אלא ברשות בית המשפט, למעט בקשות המוגשות לאחר מתן פסק דין; רשות כאמור לא תינתן, אלא אם כן שוכנע בית המשפט כי לא היה ניתן לציין את הבקשה ברשימת הבקשות או כי לבעל הדין הצדק סביר למחדלו; אישר בית המשפט הגשת בקשה במועד מאוחר יותר, רשאי הוא להורות על דרך הדיון בה.”

התקנות הישנות – תקנה 149(ב)

”לא ידון בית המשפט או הרשם בשום בקשה שבעל דין יכול היה להביאה בקדם-משפט, זולת אם ראה לעשות כן מטעמים מיוחדים שיירשמו וכשהדבר דרוש כדי למנוע עיוות דין.”

פרק ח': בקשות ורשימת בקשות סמכויות בית המשפט בקדם משפט

תקנה 63(ג)

”אין באמור בתקנות משנה (א) או (ב) כדי לגרוע מסמכות בית המשפט לתת החלטות הנוגעות לניהול ההליך גם לפני ישיבת קדם-המשפט.”

ברירת המחדל – תקנה 49(ח)

”בקשה שבית המשפט לא הורה על הדרך להגשתה, תוגש בכתב”

החריגים ל"עוצר הבקשות"

תקנה 49(א)

"לא יוגשו בקשות כלשהן במועד שלאחר הגשת כתב תשובה או לאחר שחלף המועד להגשתו, לפי המוקדם, עד מועד ישיבת קדם-המשפט הראשונה, זולת אם הבקשה היא אחת מאלה:

- (1) בקשה לסעד זמני לפי פרק ט"ו;
- (2) בקשה לגביית עדות מוקדמת לפי תקנה 73;
- (3) בקשה לעיכוב הליכים לפי סעיפים 5 או 6 לחוק הבוררות או על יסוד תניית שיפוט זר;
- (4) בקשה לבדיקה על ידי מומחה מטעם הנתבע וכל הקשור אליה לפי תקנה 87;
- (5) בקשה לצירוף צד להליך;
- (6) בקשה לאיחוד הדיון בתובענות לפי תקנה 40;
- (7) בקשה לתקן כתבי טענות לפי פרק ז'.
- (8) בקשה לפסלות שופט לפי תקנה 173.
- (9) בקשה לפטור מהתייצבות בעל דין או נציג, שניתנה החלטה על התייצבותו לפי תקנה 61(ב);
- (10) בקשה לאישור הסדר פשרה, הסדר גישור או אישור הסדר דיוני.

מועד הגשת כתב הגנה

תקנה 9(ב)

”כתב הגנה יוגש בתוך שישים ימים ממועד המצאת כתב התביעה לידי הנתבע, ובתביעה שעניינה רשלנות רפואית, יוגש כתב ההגנה בתוך 120 ימים ממועד המצאת כתב התביעה לידי הנתבע; בית המשפט רשאי להאריך את המועדים כאמור אם השתכנע כי קיימים טעמים המצדיקים זאת.”

תקנה 50 – הגשת בקשה בכתב והדיון בה

”על בקשה שיש להגיש בכתב, יחולו הוראות אלה:

(1) המבקש יפרט את טיעונו כולל אסמכתאות, ויצרף לבקשה תצהיר לשם אימות העובדות שביסודה;

(2) החליט בית המשפט, לאחר שעיין בבקשה, שאין היא מצריכה תשובה, ידחנה מיד;

(3) החליט בית המשפט שהבקשה מצריכה תשובה, המשיב רשאי להשיב לה בתוך עשרים ימים מיום שהומצאה לו ההחלטה, או בתוך מועד אחר שהורה בית המשפט; בתשובתו יפרט את טיעונו כולל אסמכתאות, ויצרף לה תצהיר לשם אימות העובדות שביסוד התשובה;

(4) בית המשפט רשאי להחליט על יסוד הבקשה והתשובות בלבד, או אם הדבר נדרש, לאחר חקירת המצהירים על תצהיריהם;

(5) הבקשה והתשובה, כל אחת בנפרד, לא יעלו בהיקפן על חמישה עמודים, ובבקשה לסעד זמני על שמונה עמודים; התצהירים המצורפים לא יעלו בהיקפם על שלושה עמודים, ובבקשה לסעד זמני על שישה עמודים;

(6) בית המשפט רשאי להורות כי הבקשה תידון בעל פה.”

דיון בבקשות

תקנה 52 – דיון בבקשות

”פרק י”א יחול בשינויים המחויבים על הדיון בבקשות, אלא אם כן נקבע אחרת בפרק זה.”

תקנה 53 – הוצאות הבקשה

”בתום הדיון בכל בקשה יפסוק בית המשפט את הוצאות הבקשה ועל מי הן חלות, בלא קשר לתוצאות ההליך העיקרי, זולת אם מצא שקיימים טעמים מיוחדים שלא לחייב בהוצאות כאמור.”

תקנה 54 – קביעה בדיון דבר פנייה לבית המשפט

”נקבע בדיון שניתן לפנות לבית המשפט בהליך עיקרי שלא על דרך כתב תביעה, לרבות בהמרצה, באבעיה או לקבלת חוות דעת, תוגש הפנייה כבקשה בכתב ויחולו עליה הוראות פרק זה.”

סעדים זמניים

תקנה 94 – מטרת הסעד הזמני

”מטרת הסעד הזמני היא להבטיח זכות לכאורה במהלך ההליך המשפטי ואת קיומו התקין והיעיל של ההליך או את ביצועו הראוי של פסק הדין.”

מטרות:

- ▶ הבטחת זכות לכאורה במהלך ההליך המשפטי
- ▶ קיומו התקין והיעיל של ההליך
- ▶ ביצועו הראוי של פסק הדין

בקשה לסעד זמני

התקנות הישנות – תקנה 362(א)	התקנות החדשות – תקנה 95(ב)
“הוגשה בקשה למתן סעד זמני במסגרת תובענה, רשאי בית המשפט ליתן את הסעד המבוקש, אם שוכנע, על בסיס <u>ראיות מהימנות לכאורה</u> בקיומה של עילת התובענה ובקיום התנאים המפורטים בהוראות המיוחדות בפרק זה, הנוגעים לסעד הזמני המבוקש.”	“הוגשה בקשה למתן סעד זמני במסגרת תביעה, רשאי בית המשפט לתת את הסעד המבוקש, אם שוכנע, על בסיס <u>ראיות מספקות לכאורה</u> בקיומה של עילת תביעה, בקיום התנאים למתן הסעד כאמור בפרק זה <u>ובנחיצות הסעד הזמני לצורך הגשמת המטרה.</u> ”

התנאים הקבועים בתקנות החדשות למתן סעד זמני:

- ▶ קיומן של “ראיות מספקות לכאורה” לקיומה של עילת תביעה
- ▶ קיום התנאים למתן הסעד
- ▶ נחיצות הסעד הזמני לצורך הגשמת המטרה

שיקולים במתן סעד זמני

התקנות החדשות – תקנה 95(ד)

”בהחלטתו אם לתת סעד זמני וכן בקביעת סוג הסעד, היקפו ותנאיו, ישקול בית המשפט, בין השאר, את השיקולים האלה:

(1) הנזק שעלול להיגרם למבקש אם לא יינתן הסעד הזמני לעומת הנזק שעלול להיגרם למשיב אם יינתן הסעד הזמני, וכן נזק העלול להיגרם לאדם אחר או לעניין ציבורי;

(2) אם אין סעד אחר שפגיעתו במשיב קלה יותר, המשיג את התכלית שלשמה נועד הסעד הזמני;

(3) תום לבם של בעלי הדין, הן בקשר לגוף העניין והן בקשר להגשת התביעה ובקשת הסעד הזמני, והאם המבקש לא השתהה יתר על המידה בנסיבות העניין בהגשת כתב התביעה או בהגשת הבקשה לסעד הזמני.”

התקנות הישנות – תקנה 362(ב)

”בהחלטתו בדבר מתן הסעד הזמני, סוג הסעד, היקפו ותנאיו, לרבות לענין הערובה שעל המבקש להמציא, יביא בית המשפט בחשבון, בין השאר, שיקולים אלה:

(1) הנזק שייגרם למבקש אם לא יינתן הסעד הזמני לעומת הנזק שייגרם למשיב אם יינתן הסעד הזמני, וכן נזק שעלול להיגרם למחזיק או לאדם אחר;

(2) אם הבקשה הוגשה בתום לב ומתן הסעד צודק וראוי בנסיבות הענין, ואינו פוגע במידה העולה על הנדרש.”

תקנה 50 – הגשת בקשה בכתב והדיון בה

”על בקשה שיש להגיש בכתב, יחולו הוראות אלה:

- (1) המבקש יפרט את טיעונו כולל אסמכתאות, ויצרף לבקשה תצהיר לשם אימות העובדות שביסודה;
- (2) החליט בית המשפט, לאחר שעייין בבקשה, שאין היא מצריכה תשובה, ידחנה מיד;
- (3) החליט בית המשפט שהבקשה מצריכה תשובה, המשיב רשאי להשיב לה בתוך עשרים ימים מיום שהומצאה לו ההחלטה, או בתוך מועד אחר שהורה בית המשפט; בתשובתו יפרט את טיעונו כולל אסמכתאות, ויצרף לה תצהיר לשם אימות העובדות שביסוד התשובה;
- (4) בית המשפט רשאי להחליט על יסוד הבקשה והתשובות בלבד, או אם הדבר נדרש, לאחר חקירת המצהירים על תצהיריהם;
- (5) הבקשה והתשובה, כל אחת בנפרד, לא יעלו בהיקפן על חמישה עמודים, ובבקשה לסעד זמני על שמונה עמודים; התצהירים המצורפים לא יעלו בהיקפם על שלושה עמודים, ובבקשה לסעד זמני על שישה עמודים;
- (6) בית המשפט רשאי להורות כי הבקשה תידון בעל פה.”

סמכות בית המשפט לדחות על הסף בקשה לסעד זמני

תקנה 97(א)

”בלי לגרוע מסמכויות בית המשפט הנתונות לו לפי פרק ח’, הבקשה למתן סעד זמני תידון במעמד בעלי הדין, ואולם בית המשפט רשאי, מטעמים מיוחדים, לתת סעד זמני ארעי במעמד צד אחד, אם שוכנע, על בסיס ראיות מספקות, כי קיים חשש סביר שהעיכוב שייגרם כתוצאה מקיום הדיון במעמד בעלי הדין או הבאת הבקשה לידיעת המשיב תסכל את מטרת הסעד הזמני או תגרום למבקש נזק חמור.”

פרק ח’, תקנה 50(2)

”החליט בית המשפט, לאחר שעיין בבקשה, שאין היא מצריכה תשובה, ידחנה מיד;”

התחייבות עצמית וערובה

התקנות הישנות – תקנה 364

(א) בית המשפט לא ייתן סעד זמני אלא בכפוף להמצאת התחייבות עצמית כאמור בתקנה 365(ב), וכן ערבות מספקת, להנחת דעתו, לשם פיצוי בגין כל נזק שייגרם למי שאליו מופנה הצו כתוצאה ממתן הצו, אם תיפסק התובענה או אם יפקע הצו מסיבה אחרת; בית המשפט רשאי לפטור מהמצאת ערבות, אם ראה שהדבר צודק וראוי, ומטעמים מיוחדים שיירשמו.

(ב) בית המשפט רשאי לצוות על הפקדת עירבון בנוסף לאמור בתקנת משנה (א), אם שוכנע כי הדבר צודק וראוי בנסיבות העניין; בית המשפט לא ייתן סעד זמני במעמד צד אחד אלא בכפוף להפקדת עירבון בנוסף לאמור בתקנת משנה (א), זולת אם שוכנע כי בנסיבות העניין צודק וראוי לפטור מהפקדת העירבון.

(ג) סכום העירבון לא יעלה על 50,000 שקלים חדשים; בית המשפט רשאי, אם ראה שהדבר מוצדק מטעמים מיוחדים שיירשמו, להגדיל את סכום העירבון מעבר לסכום האמור או להתנות את מתן הצו במתן עירבון אחר..."

התקנות החדשות – תקנה 96

"(א) סעד זמני יותנה בהתחייבות עצמית של המבקש לפיצוי כמפורט בתקנת משנה (ב), וכן בערובה כמפורט בתקנת משנה (ג) לשם פיצוי בשל כל נזק שייגרם למי שמופנה אליו הצו כתוצאה ממתן הצו הזמני, אם יפקע הצו או יצומצם היקפו.

(ב) התחייבות עצמית של מבקש תצורף לבקשה ותהיה ערוכה לפי הנוסח בטופס 7 שבתוספת הראשונה; התחייבות עצמית לא תהיה מוגבלת בסכום, זולת אם בית המשפט הורה אחרת.

(ג) המבקש יפקיד ערובה מספקת, להנחת דעתו של בית המשפט, ואולם בית המשפט רשאי, מטעמים מיוחדים, לפטור את המבקש מהפקדת ערובה, אם סבר שהדבר צודק וראוי בנסיבות העניין וכן רשאי להתנות את מתן הסעד הזמני בכמה ערובות; הסעד הזמני ייכנס לתקפו רק עם הפקדת כל הערובות שעליהן הורה בית המשפט, זולת אם בית המשפט הורה אחרת"

השבת הערובה למפקיד

התקנות הישנות – תקנה 371

”(א) פקע הצו הזמני, יהיה בית המשפט הדין בתובענה רשאי, לאחר שנתן לצדדים הנוגעים בדבר הזדמנות להשמיע את טענותיהם, להורות על חילוט העירבון, כולו או מקצתו, בין לפני מתן פסק הדין ובין לאחריו, לטובת מי שאליו מופנה הצו, אם ראה כי נגרמו לו נזק או הוצאות עקב מתן הצו, וכי הבקשה לא היתה סבירה בנסיבות הענין; חילוט העירבון אינו מותנה בהוכחת גובה הנזק שנגרם.

(ב) חילוט העירבון אינו גורע מזכותו של מי שהעירבון חולט לטובתו להיפרע בשל נזקיו, באמצעות הערובה במסגרת ההליך או בדרך של הגשת תובענה חדשה לפי כל דין, ובלבד שלא ישולם פיצוי יתר.

(ג) לא הוגשה לבית המשפט תובענה או בקשה לפיצויים בגין נזק עקב מתן הצו הזמני, בתוך שישה חודשים מהמועד שפקע הצו הזמני, יוחזר למבקש כתב הערבות; בית המשפט רשאי לקבוע מועד אחר אם ראה שהדבר מוצדק, מטעמים מיוחדים שיירשמו.”

התקנות החדשות – תקנה 101

”לא הוגשה לבית המשפט תביעה או בקשה לפיצויים בשל נזק שנגרם עקב מתן הסעד הזמני, בתוך תשעים ימים ממועד פקיעת הסעד הזמני, תוחזר למבקש הערובה; בית המשפט רשאי להאריך מזמן לזמן את התקופה האמורה, אם מצא טעמים מיוחדים לכך.”

עיון מחדש בסעד זמני

התקנות החדשות – תקנה 98	התקנות הישנות – תקנה 368 (א)
<p>לבקשת בעל דין רשאי בית המשפט לעיין מחדש בסעד זמני שניתן, או בתנאיו, אם סבר כי הדבר מוצדק בשל נסיבות שהשתנו או עובדות חדשות שהתגלו מאז מתן הצו ולא היה ניתן לגלותן <u>בשקידה סבירה קודם לכן</u> או בשל חלוף הזמן או אם מצא שיש מקום לשנות את היקפו או את התנאים שבהם ניתן.</p>	<p>”לבקשת בעל דין רשאי בית המשפט לעיין מחדש בצו זמני שניתן, אם ראה כי הדבר מוצדק <u>בשל נסיבות שהשתנו או עובדות חדשות שנתגלו מאז מתן הצו, או אם ראה כי מלכתחילה לא היתה הצדקה למתן הצו.</u>”</p>

עיקולים

תקנה 104

”(א)ניתן צו עיקול על נכסי המשיב שבידי מחזיק, יודיע בית המשפט למחזיק, עם הטלת העיקול, כי עליו להשיב בכתב, בתוך שלושים ימים או בתוך מועד אחר שהורה, אם הנכסים מצויים בידו, אם הם שייכים למשיב ואם יש למחזיק טענה לזכות לגביהם; בהודעה למחזיק יצוינו פרטי המבקש ובא כוחו; תשובתו של המחזיק תוגש לבית המשפט והעתק ממנה ימציא המחזיק, במישרין, למבקש; הודה מחזיק בתשובתו כי מצויים בידו נכסי המשיב או כי הם שייכים למשיב, לא יחזור בו מהודאתו, זולת אם בית המשפט נתן לו רשות לכך מטעמים מיוחדים.

(ב)לבקשת המחזיק ימציא לו המבקש, בתוך שבעה ימים מיום בקשתו, העתק מבקשת העיקול והתצהיר.

(ג)המחזיק רשאי להגיש בקשה לביטול צו העיקול או להגבלתו, לא יאוחר משלושים ימים מיום שהומצא לו העתק מבקשת העיקול והתצהיר.

(ד)הודה המחזיק שהנכס שייך למשיב, יורה בית המשפט כיצד לנהוג לגביו.”

צו מניעה

תקנה 109

”בית המשפט רשאי להורות למשיב להימנע מלעשות או להימנע מלהוסיף ולעשות, בעצמו או באמצעות מי מטעמו, פעולה כלשהי, אם שוכנע כי קיים חשש סביר שאי-מתן הצו יכביד באופן ממשי על ביצועו הראוי של פסק הדין.”